

БОГОВИЩА

лютий 2009 року, число 2(40)

Інна СІГУР

Мова — духовний скарб нації

21 лютого Міжнародний день рідної мови

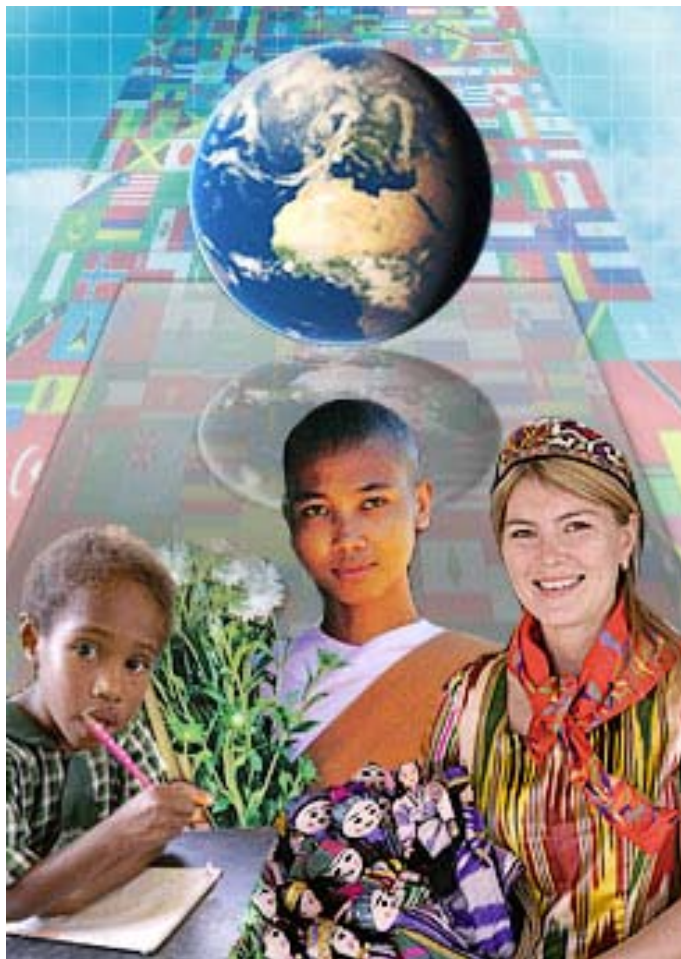
Мова — духовний скарб нації. Це не просто засіб людського спілкування, це те, що живе в наших серцях. Змалечку виховуючи в собі справжню людину, кожен із нас повинен в першу чергу створити у своїй душі світлицю, а в ній берегти найцінніший скарб — МОВУ.

Люди говорять різними мовами. Їх нараховується приблизно 6 тисяч. На жаль, філологи-дослідники попереджають, що в XXI столітті щонайменше 40% цих мов вимруть. А це страшна втрата для людства, бо кожна мова — це геніальний прояв людського духу, унікальний засіб світосприйняття і світовідтворення. Справа в тому, що 95% тих шести тисяч мов охоплюють дуже малу частину населення світу. За даними ЮНЕСКО, ними розмовляють всього 4% людства.

21 лютого відзначається Міжнародний День рідної мови. Це відносно молоде

свято — до календарів усього світу воно ввійшло тільки у 1999 році. І в Україні воно також лише почало писати свою історію, хоча сама проблема української мови на українських землях нараховує кілька століть. Де і коли народилася традиція Міжнародного дня рідної мови?

Історія свята, на жаль, має трагічне начало. 21 лютого 1952 року у державі Бангладеш влада жорстоко придушила демонстрацію протесту проти урядової заборони на використання в країні бенгальської мови. Відтоді цей день у Бангладеші став днем полеглих за рідну мову. Минуло багато років... У жовтні 1999 року на Тридцятій сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО було запроваджено Міжнародний День рідної мови, а починаючи з 21 лютого 2000 року цей день відзначають і в нас...

Мова є душею нації, її генетичним кодом, саме у її глибинах народилося багато з того, чим може гордитися наш народ...

Коли ти любиш рідний край,
То тям і знай,
Що гук війни, вогонь Перуна —
Дочасні, як і свист бича,
І щастя дасть не блиск меча,
А вільна школа і трибуна.
Про це, про це найбільше дбай,
Коли ти любиш рідний край!

Коли ти любиш рідний край,
Гори, палай!
Коли в огонь живої мови
Чуття святого надаси,
То станеш лицарем краси,
І визволення, і любови.
За честь і правду все віддай,
Коли ти любиш рідний край!

Першим до нас приходять Слово: з колисковою материнською піснею, тихою казкою, доброю ласкою. Нема просто Слова: воно або прокляття, або вітання, або краса, або біль, або бруд, або квітка, або брехня, або правда, або світло, або пільма... Мудре і добре Слово дає радість, нерозумне і зле, необдумане і нетактовне — приносить біду. Словом можна вбити і оживити, поранити і вилікувати, посяяти тривогу і одухотворити, викликати посмішку і сльозу, породити віру і скувати порухи душі.

Не грайся словом. Є святі слова,
Що матері з доріг вертають сина.
Спіши до неї, доки ще жива,
Допоки розум і допоки сила.

Знайди те слово — вічне і земне,
За часом час нам світ перестилає.
Минуще все. Лиш слово не мине
І та любов, що смертю смерть долає.

Мова — то великий дар природи. Український народ творив свою мову віками і витворив одну з найбагатших і найпрекрасніших слов'янських мов. Її багатство і краса, витонченість і мелодійність уже давно визнана світом... Триста тисяч пісень склала Україна цією мовою, явивши таким чином пісенні шедеври незрівнянної краси...

Світ почався зі Слова, і Україна починалася зі Слова. Слово, як плуг, орало правічний переліг життя, і з чорноземної скиби його виростили поети, і в кожного на вустах у часи неволі і радості була своя, але одна молитва — Україна.

Слово вічне, слово невмирує своєю правдою, не відцвіте художньою красою. Слово, як Собор, і в його святості палахкотять свічками праведні душі поетів, і з блакитного купола благословляє нас небо, і хоралом віри зливаються голоси наших предтеч і сущих в одну молитву — Україна.

Слово сяйливе, бо з Сонця благословилося. Слово вічне, як вічна під небесами його матінка-Земля. Слово пророче — світить Україні крізь морок віків і пелену сліз, як усміх дитини...

Слово сильне, бо зросло на Вірі. Слово віще, бо несе під серцем Надію, як дитя. Слово чесне, бо освячене Правдою. Слово заповітне, бо покликане здобути Волю. Слово живе, бо зродилося з Любові...

Слово, як писанка, що освітила книгу як Храм душі, а на її писаному дивовижно барвистому крилі літописець-народ вималював у віщих знаках свій дух, свою красу, своє ім'я — Україна...

Чуємо над пісенним народним океаном многоголосий поетичний хор, і кожна пісня в тому хорі — рідною мовою, і кожна пісня — про Україну. Літає вона вільно в небесах, якщо овячена щирою любов'ю, а якщо народжена з фальшивої, то падає в розбурхані хвилі без материнського благословення. А в тому величному хорі, де злилося так багато дужих голосів, пророчо лунають народні думи, сумніви, печалі та сподівання...

Дехто вважає мову лише засобом порозуміння між людьми. Насправді ж, цим не вичерпується її значення. У мові закодовує нація всю свою історію, багатівковий досвід, здобутки культури, духовну самобутність.

Мова для кожного народу стає ніби другою природою, що оточує його, живе з ним всюди і завжди. Без неї, як і без сонця, повітря, рослин, людина не може існувати. Як великим нещастям обертається нищення природи, так і боляче б'є по народові зречення рідної мови чи неповага до неї, що є рівноцінною неповазі до батька й матері.

А насамкінець, згадаймо слова В. Сосюри: «Без мови рідної, юначе, й народу нашого нема»... Народ, який не усвідомлює значення рідної мови, її ролі в розвитку особистості, не плакає її, не може розраховувати на гідне місце у суцвітті народів.

Пісню довго вважали народною

За радянських часів ім'я Павла Чубинського було настільки забуте, що не здавалося небезпечним. Навіть залізничну платформу «Чубинський», що під Борисполем на Київщині, не перейменовували, її 1913-го збудував син Чубинського, Павло Павлович. Його тут усі знали, він приходив на платформу й зупиняв київський поїзд змахом картуза. За кілометр звідти був хутір Чубинський, ще за 7 км — Бориспіль. Козацький рід Чубинських звідси й походив. Але в XVI ст. вони опинилися на Волині, служили Речі Посполитій, стали уніатами. Дід Павла Чубинського служив уже в російській армії, перейшов у православ'я й купив землю в Борисполі. Це було ніби повернення на землю предків. Тут Павло Платонович і народився. Мав двох сестер і двох братів. Учився в Переяславському повітовому училищі, Другій київській чоловічій гімназії. Замість закінчив університет у Петербурзі. Там зійшовся із Шевченком, захоплювався ним, писав вірші «під Кобзаря» й у чомусь повторив долю поета. Скажімо, удруте його вислали з України через донос Юзефовича — того самого, який колись здав жандармам Шевченка й кириломефодіївців.

Після закінчення університету Чубинський повернувся в Україну. Як юрист, вважав за обов'язок допомагати селянам, які тоді звільнились од кріпацтва й мали багато клопотів із власністю на землю. Дивився на справу як юрист і поет. Одна з його тодішніх робіт звалася «О значении сказок, пословиц и песен для криминалиста». Був закоханий у Лізу Рашевську, сестру приятеля з Чернігівщини. Дружив із молодими українофілами — Миколою Лисенком, Михайлом Драгомановим, Олександром Кістяківським. Хтось доніс, що компанія збирається таємно на хуторі Чубинському. Там є каланча, на ній нібито вивішують сигнальний прапор, його видно за 25 верст аж у Києві. Це було дурницею, але доноси нарobili переполоху. Чубинського арештували й вислали в Архангельську губернію. Він вимагав слідства, адже звинувачення були смішні: відвідував могилу Шевченка та «пил водку с простолюдинами и распевал возмутительные малороссийские песни». Слідства так і не було. Утім, у батька питали, чи не бачив він у сина заборонених книг. Той відповів: «По моей более чем 60-летней старости и изувечью лишенный левой ноги и слабости зрения никаких книг вовсе не читаю».

На засланні Чубинський провів майже сім років. Був чиновником з особливих доручень при тамтешніх губернаторах. Ті не могли ним нахвалитися. Зрештою він сам себе не тільки визволив із заслання, а й проклав дорогу у вищі наукові сфери Російської імперії. Його статистико-економічні дослідження Архангельської губернії були такими цінними, що губернатор князь Гагарін просив нагородити засланця орденом Св. Станіслава. Цар ідею підтримав. Чубинському дозволили повернутися в Україну. Імператорське Російське географічне товариство влаштувало експедицію для вивчення України. Очолив її Чубинський. За три роки зібрав стільки матеріалу, що навіть тепер семитомник «Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край» залишається взірцевим. За цю

роботу отримав кілька нагород, зокрема, золоту медаль на Географічному конгресі в Парижі.

Завдяки Чубинському 1873 року в Києві відкрито Південно-Західний відділ Російського географічного товариства. Цей відділ вважають прообразом нашої Академії наук. Тоді ж Чубинський провів у Києві перепис, який показав, що більшість киян вважають рідною мовою українську. Старий Юзефович назвав це провокацією, наскаржився цареві. Чубинського усунули з України, а київський відділ Географічного товариства закрили.

У Петербурзі він служив у міністерстві шляхів сполучення. Здоров'я мав підірване. Сучасники знали його чорнооким, носатим і губатим, дуже живим і темпераментним. І ось ця «капітальна споруда», як писав про нього Кістяківський — чоловік рідної сестри Чубинського, перетворилася на руїну. Він мав хворобу мозку, перестав упізнавати людей. Лікування не допомагало. Випросили дозвіл виїхати в Україну, де він уже не був шкідливим для імперії. Жив практично рослинним життям майже сім років. Коли помер, Кістяківський записав у щоденнику: «Це була давно бажана смерть».

Пісню «Ще не вмерла Україна», вважають деякі дослідники, запозичено з мазурки «Єще Польска не згінела», згодом польського гімну. Чубинський нібито чув цю пісню на Півночі від польських засланців. Насправді свій текст він написав до того, 1862 року, в Києві на Великій Васильківській, 122, у домі купця Лазарева, де автор квартирував (тепер на тім місці дім номер 106). Якось там співали пісню сербських повстанців, де були слова «Серце біє і кров ліє за нашу свободу». На боці сербів за незалежність від Османської імперії воювали двоє братів Чубинського. Він майже за півгодини написав свій текст. Спершу пісню співали на сербський мотив, потім на музику Лисенка. 1863 року текст потрапив у Галичину, де Михайло Вербицький написав музику, відому тепер.

Пісню довго вважали народною. Цей текст навіть опинився у збірці кубанських козацьких пісень, виданих 1966 року — коли в Україні за «петлюрівський гімн» можна було поплатитися таборами або психушкою. Дослідник Дмитро Чередниченко подає 20 варіантів тексту й підкреслює, що перший рядок у Чубинського звучав так: «Ще не вмерла України і слава, і воля».

Віктор ГРИНЕВИЧ (За матеріалами «Газети по-українськи»)

ФОРМУВАННЯ *Семенчук В.В.*

морально-етичних якостей особистості засобами української народнопісенної творчості

Сьогодні, у період становлення державності, культурно-національного відродження країни та духовного розвитку суспільства, особливої актуальності набуває проблема формування морально-етичних якостей молоді. У цьому процесі нової сили набирає виховна роль українського народного музичного мистецтва та народних пісень зокрема.

Проблема виховання молоді засобами народного музичного мистецтва посідала значне місце в науково-педагогічних дослідженнях провідних педагогів, психологів, композиторів, фольклористів. Над розробкою ідей виховання молоді за допомогою української музики працювали М. Грінченко, А. Іваницький, Б. Кирдан, Ф. Колесса, О. Кошиць, М. Леонтович, М. Лисенко, О. Правдюк, Д. Ревуцький та ін. Вони вважали, що вивчення українського народнопісенного спадку дає можливість дізнатися про свою історію, культуру, морально-етичні та громадянські цінності.

На думку провідних науковців, народне музичне мистецтво складалося з вокальної, інструментальної та змішаної вокально-інструментальної музики, яка передавалася за допомогою національних виконавських традицій.

Окреме місце у процесі формування морально-етичних якостей особистості займали українські народні пісні. Аналіз архівних матеріалів показав, що народні пісні були проявом духовного життя нації та важливим засобом виховання молоді.

У фондах державного архіву Житомирської області збереглася доповідь секції художньо-педагогічної теоретичної розробки питань естетичного розвитку

пролетаріату «Про організацію народних хорів на Волині». Автори доповіді вважали, що український народ створив унікальну пісню, у якій виклав усю свою історію, зобразив свої звичаї й традиції: «Пісню він зустрічав появу на світ нового члена сім'ї і пісню ж проводжають його до могили...». У документі наголошувалося, що народна пісня була «могутнім культурним фактором», який мав важливе виховне значення. Пісенну спадщину було рекомендовано

уважно вивчати та використовувати з метою формування моральних якостей особистості.

Зіставлення існуючих матеріалів уможливило наступну дефініцію: народна пісня — це найбільш поширений жанр українського музичного мистецтва, одна з найдавніших форм музично-словесної творчості, для якої характерна проста виразна мелодія, образно-емоційний зміст, ідейне спрямування. У пісенних прикладах розкривалася мудрість і багатовіковий досвід народу, моральні цінності, норми поведінки. За допомогою пісні

пропагувалися високі моральні норми та ідеали, передавалися уявлення про головні загальнолюдські та національні цінності: знання свого родоводу, громадянський обов'язок, історичну пам'ять.

Використання народних пісень у навчально-виховному процесі має особливе педагогічне значення, бо допомагає встановити зв'язок між поколіннями з наступною передачею позитивного морального досвіду. Завдяки простоті та глибокому змісту народні пісні позитивно впливають на виховання національної гордості, патріотизму, сприяють піднесенню особистої гідності, формуванню духовних, морально-етичних і громадянських якостей особистості.

Олена ЧЕЧЕЛЬ

БІЛІ НОЧІ... БІЛІ СНИ...

Зимовий роман

Рум'янцем зір палахкотіла Ніч учора —
 Їй Місяць молодий сніжинками моргав.
 Тріщав-свівав Мороз їм соло в осокорах,
 І лиш Димок-туман їм кашлем заважав.

Чорнява Ніч всміхалася снігами,
 Хвалилась хлопцем річці за селом;
 І цілувала Золотого, цілувала снами,
 Вкривала Місяць любощів крилом.

Яку гармонію! Яку красу чорняво-золотого
 кохання
 Я бачила учора крізь морозяно-заспіване
 вікно!
 І це кохання мені снилось аж до рання,
 І посміхалось образом твоїм в відчинене
 душі вікно...

Зоріло небо золотом нічним учора
 І Місяць танцем чарував в небесній млі
 Дідусь Мороз вже спав в березах й осокорах,
 А я Тебе побачила у сні.

Подарунок

Осінім сумом пробирає душу.
 Змиритися із цим я мушу.
 Мовчу, бо ж серця не врятую —
 Я душу Осені дарую.
 Дарую Осені я душу...
 А, як інакше, коли мушу
 Я мати для душі притулок
 (Притулок для душі —
 осінній морок?).

... Осінній морок пробирає душу.
 Невже коритися йому я мушу?
 Поки що мушу, але жду зими:
 Вона врятує холоду крильми.

Кохання яке воно є

Дощами ніжно усміхнулась Осінь,
 Та Літо обернулося й пішло.
 Там де колись горіло місяцем колосся
 Стернистим квітом павутиння розцвіло.

Заманувала Осінь жовтим танцем,
 Та Літо обернулося й пішло.
 Там де земля колись пашіла зелом-сланцем
 Ріллям чорнявим поле проросло.

Холодним сумом Осінь попрощалась,
 Утерлася морозами й жила.
 Душа її кричала, бо ж сама-одна зосталась...
 Не знала, що у Літа є Весна.

Та попри все вона Його любила,
 А Літо обернулося й пішло (до Весни).
 Своїм теплом тоді воно згубило
 Осінні сподівання і... любов.

Осіньню іноді зациклишся на ньому,
 А Він, як Літо — обертається і йде.
 Хоч серце довго ще страждатиме по ньому —
 Та знаєш: Літо вже до Осені напевно не прийде.

Диво

Кружляє в повітрі скрізь запах Зими.
 Парфуми французькі?! Не знаємо ми!
 Лиш дух забиває від запаху того,
 Він радістю змусить кричати і німого!

В ту пору надворі темніло лишень,
 І Вечір витягував ніч із кишень.
 На небі хмарками де-де затягло,
 І Сонце в окоп свій уже залягло.

На іншому краї небесного поля
 Проходила зіркою Місяця Доля.
 Та Місяць за нею ще вийти не встиг
 Як з хмарок-стежинок посипався... сніг.

Він руки землі ніжно так простягав
 І білим полям щось на вушко шептав.
 ...Стояла на дворі лиш тиша німа
 І зоряним небом всміхалась... Зима.

Для мене

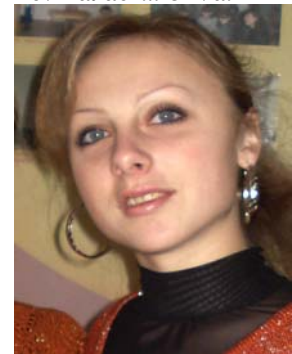
Складає вечір пазл «Захід»
 В сіро-багряному вікні.
 І якось смутно, коли бачиш,
 Що це для мене, це мені...

Танцює сніг блискучий танець
 У срібно-сірому вікні.
 О, так захоплює як знаєш,
 Що це для мене, лиш мені!

Ніч вишиває чорні тіні
 У темно-срібному вікні.
 І якось страшно, коли віриш,
 Що це мені, лише мені!.

Малює місяць жовті зорі
 У синьо-темному вікні.
 І як приємно, коли бачиш,
 Для мене це, лише мені!

Лиш лілії дарують щастя
 На місячно-моїм вікні.
 І як їх любиш, коли знаєш
 Вони від тебе, лиш мені!!!

Білі сні

Силе Ніч мені у коси
 Вечора духмяні сні,
 Місяць запліта волосся
 Ніжно-білої Зими.

Любо-світло за віконцем,
 Деся цілуються зірки,
 Розпалалися рум'янцем
 Води плинної ріки.

Гарно-гарно так надворі,
 Чути дихання Зими...
 В душу вгрілися-запали
 Білі ночі... білі сні...

В храм тепла...

**ВІРШІ УЧАСНИКІВ
ЛІТОБ'ЄДНАННЯ
ІМЕНІ МИКОЛИ БАЖАНА**

Альона Богачик

Зачарована струною казка
Кличе всіх до свого джерела.
Все навколо — материнська ласка,
Що буяє перлами тепла.
Вранці б'є квітучим зорепадом,
Ввечері — пухнастим оксамитом.
Звеселяє душу водоспадом
І прекрасним життєдайним житом...

***

Молочний вечір заховався в небеса,
Молочні зорі сяють понад нами.
Молочні квіти мрійно пахнуть — чудеса!
Молочні ми з молочними словами.

Молочне щастя і молочна радість.
Молочна посмішка, молочна заздрість.
Молочне сонце і молочний світ...
...Це просто все обсіпав яблунь цвіт!!!

Наталя Власюк

Тікає день, за ним ступає ніч,
По небу розповзлися хмари
І всі дерева, мов примари,
Йдуть з потойбіччя пліч-о-пліч.

Дорога чорна навіває страх,
Іде хтось вдалині і плаче:
Комусь погано. А це значить,
Зима прийшла, а з нею — жах.

Вогонь погас, кружляє мертвий сніг.
Замерзлі руки нам погріти ніде.
Мій друже, а давай з тобою підем
Кудись туди, де щастя на землі!..

Наталя Катасонова

***

Холодний вітер налітає

І дітям щічки він щипає.
Ховають вони ручки
В кишені (дуже зручно)
І зиму виганяють,
А літо — прикликають.
Але як прийде тепле літо —
Вже від зими всі ждуть привіту!

Інна Крижанівська

***

Заснула ніч. Затергла на долонях.
Заснули зорі в мене на плечі.
І знову сон на сивочолих конях
Везе духмяні небом калачі.

Зітхає сад. У сонному полоні
Багряним листом дихає у ніч.
І серце спить в його тендітнім лоні,
Й вустами сон торкається до віч.

Застигла мрія. Попереду — вічність.
Застигла мить і час і моїх руках.
Втікають дні загублені й зустрічні.
Лише ця ніч, ця мить в моїх думках!

Не поспішаю, дихаю сьогодні.
Ця ніч в легенях, в подиху моїм.
Тону я в ній. Тону в її безодні.
Моє життя — то ніч, і ніч — мій дім.

Нема мене. Уже розтала в ночі.
Уже лучу у вічність-небокрай.
Я маю те, чого найбільше хочу.
Боїшся втратити мене? Тоді — тримай!

Володимир Ліщишен

***

Ти принесла в моє життя
Свободу, дружбу, забуття,
Веселі будні, гарне слово...
Я почуваяся чудово,
Коли зі мною — твоє тіло!..
Від хвилювання оніміло
Не тільки серце, а й язик,
Який базікати не звик.
Але красиві компліменти,
Неначе гострі інструменти,
Загнав надійно в твоє серце,
Яке до мене озветься
То ніжним порухом повік,
То перелетється, мов потік
В мою свідомість і думками,
Неначе море кораблями,
Ії поріже на частинки.
А з тих частинок половинку
Візьме для себе в храм тепла,
Що ти для мене зберегла!..

Людмила Лотецька

ТУЖЛИВА

Плач же серце, плачте очі,
Поки не заснули,
Голосніше, жалібніше,
Щоб вітри почули,
Щоб понесли буйнесенькі
За синєє море
Чорнявому зрадливому
На лютеє горе!

Тарас Шевченко

Ой жаль-жалю, мій жалечку, жалю,
Нехай, жалю, тебе я запалю,
Нехай мене люди не судять,
Нехай не пече так у грудях.

Ой жаль, жаль мою долю-надію!
Нехай жаль свій в земельку посію
Поливать буду слізьми гіркими,
Й піду в землю сирую з ними.

Ой жаль, жаль я посіяла в полі,
Він кропивою зріс, що й не сполю,
Кропивою та ще й полинами,
Та ще й терном колючим між нами.

Ой жаль, жаль... Некохана, нелюба!
Без милого себе я загублю.
Бо без нього розпука і туга —
Полюбив не мене він, а другу...

Ой жаль-жалю, мій жалечку-жалю!
Нехай, жалю, тебе я запалю.
Ой підеш за дими у хмари —
На тім світі шукатиму пари...

***

Мене ж бо скинули із трону.
Я ж королевою була колись...
Була і слава, і дари, й поклони...
Потому всі мене збулись.

Мене із хмари зіштовхнули.
А я — богиною була колись!
Безсмертя й радості минули.
Дивлюся з тугою увись.

Мене за 'рати кинули безбожно.
А я ж бо волею була колись.
Хіба тримать в неволі волю можна?
Пророцтва заздрісних — збулись...

Усе це не тому, що я була лихою.
Я — одержимою була. Тобою...

Вікторія Мельник

БУДЕННИЙ СОНЕТ

Шість годин. Чужа квартира.
Прокидаюсь. Знов на пари.
Чом усе таке немиле?
Чом на серце сунуть хмари?

Чашку кави налила.
Відламала шоколаду:
«Ось діждемося тепла,
То і прийде все до ладу!»

Це повторюю щоднини.
Лиш в суботу замовкаю,
Бо стрічаю ту людину,
З ким душа моя світає.

...Понеділок, кава, пари.
Знов на серце сунуть хмари...

Аня Сокотнюк

***

Напівпроліті сльози напівдуш...
Напівфальшиве здійснення піснів...
В напівістериці благодіму: «Не руш
Ілюзію півспокою без слів!»
Для тебе зброю виберу сама.
А ти вже вибрав? Ну, так вбий словами!
Твоя ж ілюзія півспокою — напівніма.
Бо справжній спокій вже давно —
не з нами!

Бодай піти без фальші спробуй!
Не зупинися — хоч раз! — на півдорозі!
А я своє кохання-напівзлобу
Нізащо не пролюю і в пів сльози!
Бо в серці не було ні краплі фальші.
По-справжньому болить —
по-справжньому заплачу.
Й забуду мрії напівнаші
І те, що я для тебе, хоч напів-,
та — значу!

Забуду! Чуєш? Спробую забути...
Й тобі на щастя серце розбію!
Інакше ж — доведеться НАПІВБУТИ.
А я тебе — ПО-СПРАВЖНЬОМУ
ЛЮБЛЮ.

Марія Червінська

ШВИДКОПЛІННІСТЬ

Весною брунька виросла
На гілочці тоненькій.
Дитя на світ з'явилося:
Малесеньке, гарненьке.

Росте воно, всміхається,
Радіє дню і сонцю, —
Листочок розпускається
В садочку за віконцем.

Прийшло вже літо краснеє,
Зелений лист пишається.
У молодість, у ясну
Кохання закрадається.

Настала осінь золота,
Листочок пожовтів як!
...Людина теж не молода —
Людина вже старіє!

Та ось прийшов той смутний час —
Листок упав сльозою.
І у людини вкрилися
Вже скроні сивиною.

На лист холодний сніг упав,
Скінчив його життя.
...Що далі — вже не пам'ятав.
Пішов у небуття.

Швець Дмитро

Подих відчаю

Сьогодні...
 .... вона померла...
 Пішла у світ мутних примар,
 Його життя подальше зтерла,
 Не дотягнутись більш до хмар.
 Вона пішла, вона померла,
 Вона, як промінь неба, дар.
 І світ його змінить не сміла,
 Розбився з кришталю нектар.
 Це вічна й не відновна втрата,
 Цей сум пройма від голови до ніг,
 Цей біль нестерпний серця клин,
 Беріг, беріг, упав, не зміг,
 Ішов, молив смертельний штин
 Її уста тепер мов сніг...
 Замкнулись очі назавжди,
 Руками холод не зігріти,
 Шепоче ніжно він «не йди».
 На підвіконні мертві квіти.
 Солоний сум і сліз сліди,
 Самотніх пут цей крик біди,
 І подих вічності із темноти.
 І океанів сліз не осушити,
 І шлях до світла не знайти.
 Поплутались його, її, шляхи,
 Він відчував лиш подих –
 Її ніде не віднайти...
 Її ніяк не відтворити,
 Не розумів ніхто – одна –
 Його стражданням бракувало дна -
 Її ніким не замінити...

Ця тиха осінь...
 Прийшла у душі їх зима .
 І ніжний спокій не порушить,
 Між нами більше їх нема.
 Суворий світ не підкорив,
 Для нього більш за все вона.
 Життя для смерті він змінив,
 Для неї він, яка ціна!!
 Наскільки сильні почуття,
 Який магніт одна вона,
 Життя рівняється в сміття,
 І келих випито до дна
 Мелодія в серцях сумна.....

Подих:

Тепер я подих, лише мить
 Лечу, лечу в пусу блакить...
 Та ні, про що це я, він там ..
 Один він сам сидить.
 А я мов привид, більш не дам
 Тепла свого душу гріти.
 Буду блукати сотні днів,
 Я більше не вона лиш тінь,
 Не маю смерті після почуттів.
 Проходить можу товщу стін,
 Проте безодня пустоти в мені.
 За віру і любов тобі уклін,
 Ми будем разом в краплях сліз дощів,
 Кохати там, де не буває змін.

Як складно дихати,
 Коли потреби вже нема.
 Так важко слухати,
 Померлих крик, тюрма.
 В ній не спокутані гріхи,
 На нову жертву мчить юрба,
 Але найбільший гріх це ти.
 Поза життям пройма журба,
 За твої прокляті шляхи.

За те що прокляла їх я,
 Що ти десь поряд бути хтів.
 Суворою була любов твоя.
 І оправдатись в світі мало слів,
 Що в кару обернулося життя.
 І навіть доторкнутися не смів,
 У цьому всьому винна я.

Я винна у змарнованих роках розлуки,
 У мрій розбитих дзеркалах.
 Не бачила смертельні муки,
 А ти вмирав у мене на руках.
 Як птаха розчарованого звуки,
 Зі мною щастя зникло в небесах.
 Немов розтрачено всесвітні статки,
 Коли нема тепла в моїх словах.

Пробач, пробач мені,
 Що не змогла в житті зустріти,
 Твій подих і кохання квіти.
 Ти будеш існувати у вогні,
 Горіти холодом у маячні.
 Мені ж очей до світла не підвести.
 Як гірко пізно розуміти,
 Коли втрачаєш щастя на землі.
Відчай:

Забутий попіл трунного сміття,
 Змітає буря із моїх шляхів.
 Що на вогонь летять почув ім'я,
 Підбиті крила мертвих журавлів.
 Сумую і клену життя,
 У світі кам'яних снігів.

В житті не відчував добра,
 Але ж вона....
 На перший погляд ніби то проста
 Чи ти зійшла з небес ??

Спокою мого викрадачко сна?
 Я за тобою наче пес,
 З тобою завжди я, о та
 Хто душу крає і не зна,
 Мов сонце сяєш ти, земна,
 І мертвого із океану дна,
 Ти воскреси мене.
 Невже ж моя вина,
 У тому що тебе нема?

...Вона забута смертю уві сні,
 Вона життям убита на землі,
 Була шматочком світла у п'ятмі,
 На чорному червоне тлі...
 Її слова живуть в мені.
 І кожну мить вмирають дні,
 Без неї гнити в самоті...
 ...Якийсь докір, німе чекання
 Застигло на її губах,
 Якесь не сповнене бажання
 Померкле сонце, смерті страх.

Я в чорне пофарбую квітів цвіт,
 Змету з повік недоли знак,
 Як тінь людини на землі,
 Піду разом із смертю в такт.
 Я проклинаю цілий світ,
 Без неї жити далі як?
 І те що вберегти не зміг,
 Стікає кров'ю на устах.

Я винен в цьому, я лише один,
 Тебе уберегти не зміг,
 Я сам собі суворий господин,
 Хоча б за погляд твій під потяг сміло ліг.
 А твої руки найдорожчі від усіх,
 Скарбів не порівнять моїх...
 Твоїх повік беріг але не зміг..

І в натовпі прямую сам,
 Клубок ненависті горить.
 Пройти я маю дев'ять брам,
 Та хоч десяту спорудить,
 Для неї вічно буду там,
 Серед пекельних лихоліть.
 Свинцю в кишені кілька грам,
 Того, щоб душу загубить.

Я так хотів лише на мить,
 Тебе десь поруч відтворить,
 Я на хвилину хтів убить,
 У собі образ твій болить.
 Хотів би сонце я зашисть,
 Іржавим дротом хоч на мить...
 І наші душі уявить,
 В польоті вільному в блакить.

Я плутаю життя і сон,
 Що сіра ніч, що чорний день.
 Під тиском смутку в кілька тон,
 Надії наче трухлий пеня.
 А щастя мов гіркий лимон.
 Піском летить із сотень жмень.
 У лампах вигорів неон.
 Поглянь на цю п'ятму лишень.

Серед відчуженості й зла,
 Душі від ключ в сміття упав,
 Одна лиш ти, одна змогла,
 Знайти його де й сам не знав.
 Та розглядіти не зуміла,
 Пішла з життя поки я спав.
 Бездушно цінність упустила,
 У цей бездонний смутку став.

У голосі бринить страждання,
 Прозорим склом стають зіниці,
 Не висихає сподівання –
 Не видно дна у тій криниці.
 Я завершу ці побивання,
 Дяволу віддам в крамницю,
 В обійми душу до світання.

Як важко й дивно над усе,
 Носити в собі двоє вір.
 Одна за іншу вниз несе,
 Для чого б'ється в грудях звір?
 Розбите скло – нещастя це,
 Моє життя мов ката двір.

Свободи мить – удар свинцем,
 Лиш ніч згорить і я спасен.
 Розбилсь об крижину сотні слів
 Не ти, не мало хто їх розумів.
 Я йду з тобою як і обіцяв,
 І невблаганну сам собі призвав.
 Стоїть, чекає вічність - сонця схід,
 До рання має зникнути мій слід.
 Життя втрачає сенс - тебе нема.
 Не ти мене убила ... це зима.
 Це все померкліх мрій сліди,
 Це чорне на червоному знаки.
 Цей світ у сутінках чекань,
 Я не стерплю твоїх страждань,
 Мої хай будуть значно глибші ніж...
 Я твоїх сліз не стерплю, ні!!
 Життя віддав би з радістю тобі,
 Візьми цю душу та не йди!!
 Проте вже рішені мої шляхи.
 Я відчуваю подих холоду у тьмі,
 Та забирай, я буду з нею – жаль не на землі.
 Як жаль, як ніжно пригорнусь
 До твоїх уст, і контурами рис утюсь,
 Цей поцілунок відішле у вічність мій,
 Холодний подих з найдорожчих мрій

Це все, кінець земних
 страждань,
 Ходи стара мені не жаль,
 Не жаль себе тобі віддати.
 Це всі слова, нема вже що
 казати,
 Ще мить я буду з нею в небесах,
 Я подолав для неї смерті страх,
 Моя любов найбільша в світі
 сила,
 Моє життя в собі не бачачи
 носила.
 Я так люблю її, слова
 рівняються в ніщо,
 Бери скоріш, не бачить вже
 ніхто,
 Як я любив як нею жив,
 Який тягар лежить в мені.
 Вмить скороти ці сірі дні.
 Моя кохана ніжна діво,
 Я йду до тебе з смертю сміло,
 Ми зараз стрінемось зажди.
 Стара, кістлява, ближче йди,
 Зроби без болю, його в край,
 Мене до неї – пекло це чи рай,
 Вмить забори, ходім...
 До неї у наш новий дім
 До того, чим в житті радів,
 Чим жив й від чого в попіл
 стлів.
 Бо не в матерії весь сенс
 життя
 А у душі і вірі в вічні почуття.

Леся НЕДРЯ

Мова

Рідна мово моя солов'їна,
 Чути тебе у дібровах садах,
 Чути в кожній оселі, моя лебедина.
 Будеш зі мною на яву і у снах.
 Незабуду тебе я ніколи,
 Хоч би як я далеко була,
 Бо цуратися рідної мови,
 Все одно, що згубити життя.
 Мова — це гордість народу
 Мова — це сила країн,
 Вона нам здобула свободу,
 Віршами, піснями-низький їй уклін.

Тепло кохання

Прохолодний зимній вечір,
 Так тихо, ніжно. Сніг іде
 Вкриває землю де-не-де,
 І небо зорями іскриться.
 І їм чомусь в цю ніч не спиться.
 Ідуть рука в руку і розмовляють,
 Білесенькі сніжиночки кружляють,
 І падають їм прямо у долоні,
 Та розтають і після них, лиш краплі прохолодні.
 Яке тепло кохання їм дало.
 Що перед ним безсильна і зима,
 Тому, як би у кожного воно було,
 Зігрілося б не тільки тіло, а й душа.

Чому...

Чому сьогодні я така сумна,
 І не сміються вже мої уста,
 І на щодні бринить беззахисно сльоза,
 І серце на частини рветься.
 Що трапилось зі мною, що не так?
 Я, мабуть, залишилася одна,
 О, Боже, як не справедливо,
 Його чекаю наче диво,
 Все вірю в те, що він подзвонить,
 І мою душу заспокоїть,
 І моє серденько зігрів,
 Словами, від яких воно так шаленіс.
 Але не дзвонить і не пише,

Мабуть, мене залише.

Але чому? За що?
 Що я не так зробила?
 Це все за те, що я не того полюбила.

...я не зможу без тебе ...

Твої теплі обійми і солодкі уста.
 Твої руки на тілі і ніжні слова,
 Море пристрасті і море кохання,
 І ми разом — удвох аж до рання.
 Ці прекрасні хвилини життя,
 І тепер, я назавжди твоя,
 Я кохатиму вічно тебе,
 Бо без тебе не буде й мене!
 Все це було неначе у сні,
 Ніжні і милі очі твої,
 Із любов'ю дивились на мене,
 «Милий, мій, я не зможу без тебе».
 Вранці проснусь і на ліжку погляну,
 Може справді — це сон і обман,
 Але є біля мене людина кохана,
 Без якої життя — це омана
 Як же добре коли вас кохають,
 І всі дні так щасливо минають,
 Тож кохаймо і будьмо кохані,
 Бо для них ми завжди бажанні!

Ілюстрації — В. Бурла

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: вул. Садова, 28, м. Умань, 20300, кімната 327.

Свідоцтво про реєстрацію — ЧС — 479 від 16. 06. 2005 року

Редактор ПОЛІЩУК Петро Миколайович

Віддруковано з оригінал-макета ІІІ Жовтний О. О. 20300, м. Умань вул. Садова, 28 Тел. 8 067 77 30 197 • 8 097 9 467 467